

AVRUPA BİRLİĞİ 60'INCI YIL DÖNÜMÜ KUTLAMALARINDA KURULUŞ İLKELERİNE GÖLGE DÜŞÜRDÜ

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Avrupa Birliği (AB) üye devletlerinin hükümet ve devlet başkanları ve üst düzey AB yetkilileri 25 Martta Romada ABnin temellerinin atılışının 60inci yılını kutlamak için bir zirve düzenlemiştir. Zirveden bir gün önce ise bu yetkililer Vatikanda Roma Katolik Kilisesinin ruhani önderi Papa Fransuvayı topluca ziyaret etmişler ve onun huzurunda bir toplantı düzenlemişlerdir.[1] Bu toplantının yapılmasından bu yana bir haftadan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, Avrupa basınında bu toplantıya eleştirel yaklaşan hiçbir yayın çıkmamıştır. Bu toplantıya tek eleştiri Türkiyeden gelmiştir.

Bu toplantının neden eleştirilmesi gerektiğine girilmeden önce Papa Fransuvanın toplantıdaki beyanatlarına özetle yer verilmesinde fayda vardır.

Papa Fransuva bahsi geçen toplantı vesilesiyle AB ile ilgili görüşlerini ortaya koymuştur. Avrupa uygarlığının Hristiyan kökenlere dayandığına vurgu yapan Papa, yine de Avrupalıların çok-kültürlü bir yaşamı benimsemeye hazır olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Papa aynı zamanda Avrupada popülizmin ve aşırıcılığın yükselmekte olduğunu ve ABnin Avrupa bütünleşmesi konusunda insanlara ilham vermekte güçlük çektiğini belirtmiştir. Papa, ABnin bütünleşme sürecine liderlik etmek ve zararlı siyasal akımlarla mücadele etmek konusunda kendine çeki düzen vermediği takdirde, ABnin çökme tehlikesi ile karşılaşacağını belirtmiştir.

AB liderlerinin Papa Fransuvaya gerçekleştirdiği toplu ziyarete ve düzenledikleri toplantıya yönelik şu eleştiriler yöneltilebilir:

Avrupa Birliği, insanların dini inançlarına ve ibadet özgürlüklerine saygı göstermekle beraber, seküler ilkeler üzerine inşa edilmiş bir projedir. Dolayısıyla AB liderlerinin, nihayetinde bir din yetkilisi olmaktan prestijini elde eden Papa Fransuvadan Avrupa bütünleşmesi konusunda nasihat almaları ve Papa'nın Avrupayı kutsamasına[2] ihtiyaç duymaları, temsil ettikleri devletlerin ve kurumların ilkelerine ters düşen bir durumdur. Avrupa liderleri eğer ille de dini liderlerle topluca görüşmek arzusundaysalar, seküler bir görüntü sergilemek adına, örnek olarak, Hristiyanlığın farklı mezhepleri, Musevi ve Müslüman dini liderleriyle bir araya gelerek ortak bir resim vermeleri daha doğru bir davranış olurdu.

Papa Fransuva, Roma Katolik Kilisesinin ruhani önderi olmak dışında, aynı zamanda bir mutlak monarşi sayılan[3] Vatikan Şehir Devletinin başıdır. AB liderlerinin, demokratik ilkelerle başa gelmemiş ve devletini teokratik otoriteyle yöneten bir şahsın, demokratik siyasi düzenlere sahip ülkelerin bir ortak projesi olan Avrupa Birliği hakkında nasihatler vermesine önem vermeleri soru işaretleri yaratmaktadır. Bu durum, AB liderlerinin, Avrupa bütünleşme projesini saptırmakta olduklarını ortaya koymaktadır. Şu anda ABnin Dönem Başkanlığını yürütmekte olan Malta'nın Başbakanı Joseph Muscat'ın, Malta'nın dönem başkanlığı programı çerçevesinde düzenlenen bir toplantıda Papanın siyasi görüşlerine övgü yağdırması[4] da ABnin rotası hakkında endişe uyandırıcı bir beyan oluşturmaktadır. Muscat, Papanın gerçek bir dünya lideri olduğunu, siyasilerin başvurduğu bariz ve sıradan söylemlerin ötesine geçebilecek yeteneğe ve vizyona sahip olduğunu ve sezgilerinin Avrupanın geleceği için çok önemli olduğunu belirtmiştir. Muscat bu sözleriyle demokratik bir siyasi düzeni yönetmek konusunda hiçbir tecrübesi olmayan Papayı adeta Avrupa siyasetçilerinin üstünde konumlandırmıştır.

Papanın Avrupa Birliği veya Avrupa bütünleşmesi süreciyle ilgili söylediği hiçbir sözün sıradışı bir niteliği yoktur. Papanın bu konuda ortaya koyduğu olgular zaten bilinmektedir, beyan ettiği fikirler ise Avrupa kamuoyunda zaten mevcut tartışma konularıdır. Dolayısıyla bu toplantının yapılması, Papanın ve makamının gereksiz yere yüceltilmesi dışında bir sonuç doğurmamış, Avrupa Birliğinin geleceği adına herhangi bir katkı sağlamamıştır. Aynı zamanda Papanın Avrupa uygarlığının Hristiyan kökenleri olduğuna yönelik beyanları zorlama bir yorumdur. Öncelikle Avrupa uygarlığı, tanımlanması zor ve göreceli bir kavramdır (örnek olarak Avrupa uygarlığı tarihte hangi dönemde ortaya çıkmıştır?). Antik Roma ve Yunan mirasının ve ilk dönem Müslüman alimlerin yapıtlarının keşfedilmesiyle gelen aydınlanma, Musevilerin Avrupa kültürüne katkıları veya Müslümanlığın önde gelen temsilcisi olarak Osmanlı İmparatorluğunun Avrupada yüzyıllarca süren varlığı dikkate alınmadan bir Avrupadan bahsedilmesi mümkün müdür? Hristiyanlık, Avrupanın karmaşık tarihinin bileşenlerinden sadece bir tanesidir. Bu bakımdan Papanın Avrupa hakkındaki tespitleri ne yenilikçidir ne de doğruyu yansıtmaktadır.

Son olarak bu toplantı, son zamanlarda Avrupa Birliğinin bazı konularda sergilediği tutumla birlikte ele alındığında, Avrupa Birliğinin din temelli ayrımcılık yaptığını gözler önüne sermektedir. Örnek olarak AB, tüm reform çabalarına rağmen Bosna-Hersek'in AB üyelik sürecine mesafeli yaklaşmaktadır. AB yıllardır Türkiyenin AB adaylığıyla ilgili süreci sürüncemede bırakmaya çalışmış, Türkiyenin AB ile yaptığı mülteci anlaşmasının bir gereksinimi olan vize serbestisini vermemek için türlü türlü bahaneler üretmiştir. Bu durum, Gürcistana vize serbestisi verilmesinin ışığında daha da dikkat çekici olmaktadır. AB, günümüzde artık tamamıyla Rusyanın yörüngesine oturmuş olan ve Avrasya Ekonomi Birliğine üye olmayı tercih etmiş Ermenistan ile de özel anlaşmalar yapmakta ve gelecekte üyeliğe kabul etme vaatlerinde bulunmakta, Ermenistanla yakın ilişkiler kurmak için sürekli olarak yeni fırsatlar yaratmaktadır. Her ne kadar geçtiğimiz günlerde AB'nin bir başka Kafkasya ülkesi olan Azerbaycanla yeni bir ortaklık ve işbirliği anlaşması için nihayet müzakerelere başlayacağı açıklanmış olsa da, bu durum AB nezdinde ilişkilerin geliştirilmesi bakımından Avrasya Ekonomik Birliği üyesi Ermenistan'a öncelik verilip Azerbaycan'ın daha geriye bırakıldığı gerçeğini değiştirmemektedir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Türk siyasetçilerin AB'yi bir Hristiyan kulübüne benzetmeleri ve Avrupa ülkelerini Haçlı Seferleri zihniyetiyle hareket etmekte suçlamaları herhalde şaşırtıcı olmamaktadır.

*Fotoğraf: Osservatore Romano

[1] James Kanter ve Gaia Pianigiani, On Eve Of E.U. Anniversary, Pope Warns Of Blocs Fragility, *NY Times*, 24.03.2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/24/world/europe/pope-francis-european-union.html>

[2] Address Of His Holiness Pope Francis To The Heads Of State And Government Of The European Union In Italy For The Celebration Of The 60th Anniversary Of The Treaty Of Rome, *VaticanState.va* - Vatikan Şehir Devleti resmi internet sitesi, 24.03.2017, http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/march/documents/papa-francesco_20170324_capi-unione-europea.html

[3] State and Government - State Departments, *VaticanState.va* - Vatikan Şehir Devleti resmi internet sitesi, <http://www.vaticanstate.va/content/vaticanstate/en/stato-e-governo/organi-dello-stato.html>

[4] Eric Maurice, Maltese PM hails pope, calls for multispeed EU, *EUobserver*, 27.02.2017, <https://euobserver.com/political/137045> ; Georgi Gotev, Pope Francis to share wisdom with EU leaders ahead of Rome summit, *EURACTIV*, 01.03.2017, <http://www.euractiv.com/section/future-eu/news/pope-francis-to-share-wisdom-with-eu-leaders-ahead-of-rome-summit/>

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya, Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "AVRUPA BİRLİĞİ 60'INCI YIL DÖNÜMÜ KUTLAMALARINDA KURULUŞ İLKELERİNE GÖLGE DÜŞÜRDÜ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 34. Nisan 06. Erişim Haziran 25, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/AVRUPA-BIRLIGI-60-INCI-YIL-DONUMU-KUTLAMALARINDA-KURULUS-ILKELERINE-GOLGE-DUSURDU>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır